HIILIRAJAMEKANISMIN TUOTESIDONNAISTEN PÄÄSTÖJEN LASKENTAMETODOLOGIAA KOSKEVA TÄYTÄNTÖÖNPANOASETUS

Kaupan liitto
Lauri Leskinen

KAUPAN LIITTO

Kaupan alan vähähiilisyystyö

- Päivittäis- erikois- auto- ja teknisessä kaupassa työskentelee noin 280,000 ihmistä.
- Kauppa on elinkeinoelämän suurin toimiala myös bruttokansantuotteella mitattuna. Se muodostaa noin 10 prosenttia Suomen BKT:stä.
- Suomalainen kaupan ala on sitoutunut kunnianhimoisiin vastuullisuus- ja vähähiilisyystavoitteisiin, ja alan yritykset ovat jo vuosien ajan asettaneet – ja suurelta osin saavuttaneet – kunnianhimoisia tavoitteita näihin liittyen.

KAUPAN LIITTO

Hiilirajamekanismi

- Mekanismin täytäntöönpano ei ole sujunut kaupan alan yritysten näkökulmasta hyvin.
  - Alkuperäiset täytäntöönpanoasetukset olivat selkeästi ylimitoitettuja ja ovatkin muuttuneet mm. Omnibus- hankkeen seurauksena.
  - Mekanismin raportointiväline on saatu varsin myöhään, ja se sisälsi aluksi runsaasti yrityksiä kohtuuttomasti työllistäviä virheitä
  - Vuonna 2025 siirtymäkauden lopussa vain noin puolet yli 50 tonnia vuosittain tuovista CBAM-velvollisista oli raportoinut toteutuneet päästöarvot.
  - Kun tosiasiallisia päästöjä ei voida määrittää asianmukaisesti, määritetään päästöt oletusarvojen perusteella.

Hiilirajamekanismi

- Todellisten päästötietojen saaminen EU:n ulkopuolisista tuotantolaitoksista on ollut vaikeaa.
- Monet kehittyneemmät teräslaadut sisältävät useita jalostusvaiheita.
- Oletusarvojen käyttö on ollut sangen yleistä.
- Asetukset, tarvittavat tietojärjestelmät ja laskentamenetelmät aiheuttavat keskeneräisyydessään ylimääräistä hallinnollista työtä yrityksille sekä saattavat aiheuttaa taloudellisia tappioita ainakin alkuvaiheessa.
- Teräksen tuojilla on ollut tuotteita laivattuna jo useamman kuukauden ja niihin kohdistuvista CBAM-maksuista 1.1.2026 alkaen ei ole mitään tietoa.
- Hiilirajamekanismi tulee selvästi vaikeuttamaan ja kallistamaan teräksen tuontia, aiheuttaa se teräksen esikäsittelyn ja alavirran tuotteiden tuotannon siirtymistä EU:n ulkopuolelle

Kaupan liiton kanta

- Yritykset eivät tällä hetkellä tiedä mekanismin aiheuttamaa kustannusvaikutusta vuoden 2026 alusta.
- Monet kehittyneemmät teräslaadut sisältävät useita jalostusvaiheita.
- Esityksessä jo konservatiivisten oletusarvojen nostaminen vielä 30 prosentilla tekee tuonnin ilman verifioituja todellisia päästötietoja käytännöllisesti katsoen taloudellisesti mahdottomaksi.
- Hiilirajamekanismin tuleekin sisältää vientihyvityksen mekanismi, jolla Suomeen tuotavien mekanismin alaisten tuotteista maksettuja päästömaksuja voidaan hyvittää niitä maasta pois vietäessä.
- Mekanismi tulee vaikuttamaan laajasti maahantuontialan yrityksiin sekä mekanismin alaisia tuotteita käyttävään teollisuuteen.
- Tämä tulee vaarantamaan myös suomalaisen koneenrakentamisen ekosysteemin olemassaolon. Tämän suuntaisia kyselyitä ovat terästä maahantuovat yritykset jo suurilta konepajayhtiöiltä saaneet.

Kaupan liiton kanta

- Kiire ja mekanismin epäselvyys ovat saattaneet myös aiheuttaa toimeenpanon aikataulujen eriytymistä jäsenmaiden kesken. Suomalaisten yritysten kilpailukyvylle on tärkeää, että Unionin lainsäädäntö toimeenpannaan kaikissa jäsenmaissa samalla tavalla ja samassa aikataulussa. Unionin lainsäädännön toimeenpanossa Suomessa olisi vältettävä toimeenpanoa kiristävää kansallista lainsäädäntöä.
- Mekanismi tulee vaikuttamaan laajasti maahantuontialan yrityksiin sekä mekanismin alaisia tuotteita käyttävään teollisuuteen.
- Mekanismin täytäntöönpanoa pitäisi edeltää kunnollinen vaikutuksenarviointi.
- Kaupan liitto katsoo, että hiilirajamekanismin täytäntöönpanoa olisi lykättävä, minimissään ainakin vuodella.
- Mekanismin laajentamiseen uusiin tuotteisiin tai nykyisten tuotteiden alavirtaan olisi suhtauduttava erittäin varauksellisesti.